

Т. В. Головко, канд. екон. наук, проф. кафедри
обліку підприємницької діяльності
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОРГАНІЗАЦІЙНО-НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

АННОТАЦІЯ. Досліджуються проблеми законодавчо-нормативної бази одержання гуманітарної допомоги. Розглядаються методичні аспекти бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги. Запропоновано шляхи вирішення даної проблеми.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: гуманітарна допомога, донори, утримувачі, набувачі, облік цільового фінансування.

АННОТАЦИЯ. Исследуются проблемы законодательно-нормативной базы получения гуманитарной помощи. Рассматриваются методические аспекты бухгалтерского учета гуманитарной помощи. Предложены пути решения данной проблемы.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: гуманитарная помощь, доноры, получатели, учет целевого финансирования.

ABSTRACT. Problems are probed legislatively-normative base of receipt of humanitarian help. The methodical aspects of record-keeping of humanitarian help are examined. The ways of decision of this problem are offered.

KEY WORDS: humanitarian help, donors, recipients, account of the having a special purpose financing.

У ринковій економіці України між суб'єктами господарювання крім товарно-грошових відносин виникають специфічні взаємовідносини, що пов'язані з надходженням та одержанням безоплатної допомоги. В сучасній науковій та практичній літературі недостатньо висвітлені питання нормативно-правового забезпечення та бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги. Це свідчить про необхідність дослідження та подальшого розвитку цієї проблеми.

Метою даної статті є оцінка нормативно-правового забезпечення та методичні аспекти обліку гуманітарної допомоги.

Гуманітарна допомога — це цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів [1].

Згідно діючого законодавства юридичні та фізичні особи в Україні або за її межами, що можуть добровільно надавати гуманітарну допомогу її отримувачам в Україні або за її межами, визначаються іноземними або вітчизняними донорами. Отримува-

чами такої допомоги можуть бути юридичні особи, що зареєстровані Кабінетом Міністрів в установленому порядку в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги. До них відносяться:

- підприємства громадських організацій інвалідів, ветеранів війни та праці, а також організації, що утримуються за рахунок бюджетів;

- громадські організації інвалідів, ветеранів війни та праці, Товариство Червоного Хреста України, творчі спілки, а також громадські організації, створені для здійснення екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності, якщо це передбачено їх статутними документами;

- благодійні організації;

- релігійні організації;

- реабілітаційні установи для інвалідів та дітей інвалідів, незалежно від відомчого підпорядкування, типу і форм власності.

Фізичні та юридичні особи, які потребують гуманітарної допомоги і яким вона безпосередньо надається є набувачами гуманітарної допомоги.

Допомога визнається гуманітарною за умови наявності письмової пропозиції донора про її надання. При цьому, підставою для здійснення такої допомоги є письмова згода отримувача гуманітарної допомоги.

Спеціально уповноваженим державним органом з питань гуманітарної допомоги є Комісія з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській держадміністрації, яка здійснює свою діяльність відповідно Типового положення [2]. До складу Комісії входять представники податкових і митних органів, органів охорони здоров'я, соціального захисту населення, внутрішніх справ, освіти, філій Національного банку, депутати відповідних рад і представники громадських організацій за їх згодою.

Комісія розглядає звернення отримувачів гуманітарної допомоги з метою прийняття рішення про визнання (відмову у визнанні) гуманітарною допомогою вантажів, коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг, а також для внесення отримувачів гуманітарної допомоги до Єдиного реєстру. Вона готує та подає відповідні документи на розгляд Комісії з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті міністрів України.

Важливою функцією Комісії є контроль за транспортуванням, отриманням, збереженням, розподілом та цільовим використанням гуманітарної допомоги, веденням обліку та статистичної звітності про таку допомогу.

Юридичні особи, що є отримувачами та набувачами гуманітарної допомоги, щомісяця подають комісії звіти про наявність такої допомоги та її розподіл. Прийняті Комісією рішення є обов'язковими для виконання місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та юридичними особами всіх форм власності.

Бухгалтерський облік гуманітарної допомоги регламентується наказом Міністерства фінансів України «Про порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги» [3].

Усі операції, що пов'язані з гуманітарною допомогою, оформлюються відповідними первинними документами. Передача отримувачами коштів і предметів гуманітарної допомоги здійснюється на підставі довіреності набувача або документів, що засвідчують фізичну особу набувача. Основою для отримання гуманітарної допомоги є копія протоколу Комісії з питань гуманітарної допомоги, у якому вказані напрями цільового використання наданої допомоги. Надходження від донора матеріальних цінностей оформлюється накладними, а надходження грошових коштів на поточний рахунок у банку отримувача — виписками.

Для обліку та узагальнення інформації щодо гуманітарної допомоги Планом рахунків призначений рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Одержана отримувачами та набувачами гуманітарна допомога у вигляді товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів відображається за дебетом відповідних рахунків обліку запасів, грошових коштів тощо в кореспонденції з кредитом рахунка 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

Використання гуманітарної допомоги її набувачем у вигляді грошових коштів або матеріальних цінностей на забезпечення статутної діяльності відображається за дебетом рахунка 23 «Виробництво» та кредитом рахунків обліку грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей. Одночасно на таку ж суму слід визнати дохід, що в системі рахунків бухгалтерського обліку відображається кореспонденцією рахунків за дебетом рахунка 48 та кредитом рахунка 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів».

При надходженні гуманітарної допомоги у вигляді виконаних робіт, наданих послуг споживач відображає її записом за дебетом рахунка 23 «Виробництво» та кредитом рахунка 48. При цьому одержувач допомоги одночасно визнає дохід, що оформлюється проведенням за дебетом рахунка 48 і кредитом субрахунка 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів».

Гуманітарна допомога може бути одержана набувачем також для здійснення робіт капітального характеру, а саме для спору-

дження, будівництва, придбання основних засобів. Такі операції в обліку відносяться до інвестиційної діяльності, а для відображення їх вартості використовується рахунок 15 «Капітальні інвестиції» в кореспонденції з кредитом рахунка 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Після уведення об'єктів основних засобів в експлуатацію згідно актів приймання-передачі в обліку роблять запис за дебетом відповідних субрахунків рахунка 10 «Основні засоби» і кредитом рахунка 15 «Капітальні інвестиції».

У процесі експлуатації по основних засобах, які створені або придбані за рахунок гуманітарної допомоги щомісяця нараховують амортизацію традиційним шляхом. Одночасно з відображенням амортизаційних відрахувань на таку саму суму щомісяця слід робити запис за дебетом рахунка 48 і кредитом субрахунка 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів».

Основні операції з обліку гуманітарної допомоги в одержувача та набувача наведено в табл. 1.

Таблиця 1

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
<i>В одержувача</i>			
1	Отримана гуманітарна допомога від донора у вигляді товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 28 «Товари», 31 «Рахунки в банках» та ін.	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
2	Передана гуманітарна допомога набувачам	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 28 «Товари», 31 «Рахунки в банках» та ін.
<i>У набувача</i>			
1	Отримана гуманітарна допомога у вигляді товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 28 «Товари», 31 «Рахунки в банках» та ін.	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»

Закінчення табл. 1

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
<i>У набувача</i>			
2	Гуманітарна допомога використана у виробничій діяльності	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 28 «Товари», 31 «Рахунки в банках» та ін.
3	Визнано дохід від коштів цільового фінансування за звітний період	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»
4	Надійшла гуманітарна допомога у вигляді виконаних робіт, наданих послуг (згідно акту)	23 «Виробництво»	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»
5	Визнано дохід від коштів цільового фінансування у сумі виконаних робіт, наданих послуг	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»
6	Використані кошти гуманітарної допомоги на здійснення капітальних інвестицій	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 31 «Рахунки в банках» та ін.
7	Введені в експлуатацію згідно акту об'єкти, які створені, придбані за рахунок гуманітарної допомоги	10 «основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи»	15 «Капітальні інвестиції»
8	Нараховано амортизацію об'єктів, створених, придбаних за рахунок гуманітарної допомоги	23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати» тощо	13 «Знос (амортизація) необоротних активів»
9	Одночасно визнано дохід у сумі нарахованої амортизації	48 «Цільове фінансування і цільові надходження»	745 «Дохід від безоплатно одержаних активів»

Гуманітарна допомога у натуральній, грошовій формі, або у вигляді виконаних робіт, наданих послуг звільняється від оподаткування. Це означає, що набувачі такої допомоги повинні використовувати її лише за цільовим призначенням з обов'язковим веденням бухгалтерського обліку. Якщо бухгалтерський облік не ведеться, або не відповідає нормативно-правовим вимогам, то гуманітарна допомога вважається використаною не за цільовим призначенням і підлягає оподаткуванню згідно загальних правил.

При надходженні іноземної валюти у якості гуманітарної допомоги на рахунок отримувача в іноземній валюті, доцільно вести її облік окремо. Використання такої допомоги з рахунків може здійснюватися лише в межах цілей, що визначені іноземним донором у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України.

На звітну дату гуманітарна допомога відображається у фінансовій звітності. В «Балансі» — форма № 1 за статтею «Цільове фінансування», у рядку 420 показують залишок невикористаних коштів гуманітарної допомоги за рахунком 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». У «Звіті про фінансові результати» — форма № 2 відображають визнані доходи: у складі інших операційних доходів (рядок 060) показують дохід від безоплатно отриманих оборотних активів; у складі інших доходів (рядок 130) фіксують дохід від безоплатно одержаних активів, а саме від визнання доходів від гуманітарної допомоги капітального характеру.

Отримувачі та набувачі гуманітарної допомоги інформацію про види, вартість та напрями її використання за цільовим призначенням розкривають у примітках до річної фінансової звітності.

Таким чином, проаналізовано організаційні та облікові аспекти одержання та використання гуманітарної допомоги, наведено методику її обліку. Проведене дослідження свідчить про необхідність подальшого наукового обґрунтування цих питань в умовах ринкової трансформації економіки України та її гуманізації.

Література

1. Закон України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 р. № 1192 — XIV, зі змінами та доповненнями.
2. Типове положення про комісію з питань гуманітарної допомоги при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській державній адміністрації: Затверджено постановою КМУ від 08.11.2000 р. № 1671.

3. Про порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги: Наказ Міністерства фінансів України від 14.12.99 р. № 298.

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291, зі змінами та доповненнями.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2010 р.

УДК 657

А. П. Гордієнко, асистент кафедри обліку підприємницької діяльності ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОБЛІКУ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ НЕЗАВЕРШЕНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

АННОТАЦІЯ. Доведено вплив традиційних методів обліку (абсорбшин-костинг, стандарт-кост, директ-костинг) на конкурентоспроможність продукції. Обґрунтовано вибір методів обліку витрат НЗВ по застосуванню на підприємстві.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: організація обліку витрат, абсорбшин-костинг, стандарт-костинг, директ-костинг, НЗВ витрат.

АННОТАЦИЯ. Показано влияние традиционных методов бухгалтерского учета (абсорбшин-костинг, стандарт-костинг, директ-костинг) на конкурентоспособность выпускаемой продукции. Приведены обоснования на внедрения методов учета затрат незавершенного производства на предприятии.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: организация учета затрат, абсорбшин-костинг, стандарт-костинг, директ-костинг.

ABSTRACT. Shows the influence of traditional accounting methods (absorbshin-costing, standard costing, direct costing) on the competitiveness products. Will summarize the rationale for the introduction of methods of cost accounting PHN in the enterprise.

KEY WORDS: organization of cost accounting, absorbshin-costing, standard costing, direct costing.

За роки становлення ринкових відносин в українській економіці суттєво трансформувалися механізми управління, відбувся розвиток підприємницької ініціативи, зросло число учасників ринку. На цьому ґрунті, відбулося зростання конкуренції, а конкурентна боротьба стала динамічною, масштабною і гострою.